

fremt de gav Anvisning paa nyt Materiale eller førte til ny Methoder. Denne Plan blev taget til Følge. Iøvrigt kan nævnes — og Vilkaarlighed maa til en vis Grad herske i Valget — Cumonts Beretning om Udgravningerne i Sâlihîjeh ved Eufrat, — Halphens Foredrag om Folkevandringerne Aarsager, for saavidt de er at søge i Asien, hvortil knyttedes Bemærkninger om Nødvendigheden af et Samarbejde mellem Orientalister og Historikere, som har deres Studieomraade i Europa (trykt i *Revue belge de philologie et d'histoire* II (1923) 453), — et Foredrag af L. Verriest: »La signification des chartes-lois du moyen-âge« (jfr. Verriest: »Le servage dans le comté de Hainaut«. *Memoires de l'Académie royale de Belgique. Classe des lettres. Collection in 8°. Deuxième série VI.* Bruxelles 1910). Megen Opmærksomhed vakte Pirennes Thesis: »Un contraste historique. Mérovingiens et Carolingiens« med Hævdelse af den dybe Forskellighed i de to Perioders økonomiske Karakteristik. Merovingertiden ligger trods al Nedgang i direkte Fortsættelse af den antikke Tid, bevarer Guldudmøntningen og har livlig Handel med Middelhavslandene hovedsagelig gennem Marseille, medens i Karolingertiden Guldudmøntningen er standset, Handelen hensygnat og hvert Landgods økonomisk sig selv nok. Aarsagen maa efter Pirennes Mening søges i Arabernes Fremtrængen, der afskar Gallien fra dets ældgamle Forbindelser og kastede det tilbage paa sig selv. Under Titlen: »Un contraste économique. Mérovingiens et Carolingiens« er Foredraget trykt i *Revue belge* II (1923) 223. Et sidste Foredrag af Pirenne: »Alternance des régimes de liberté et de réglementation dans l'histoire économique« betonedes Rytmen i økonomisk Styre gennem Tiderne. Van Dillen talte om Amsterdam som Verdensmarked for ædle Metaller i 17. og 18. Aarhundrede, A. Mathiez om hvad der laa til Grund for Modsætningen mellem Girondinerne og Bjerget; et Foredrag af Lhéritier havde Titel: »L'avènement de la dynastie danoise en Grèce (1862-1863)«. E. J.

Paa Historikercongressen i Bruxelles forelagde Bémont Gabriel Monods sidste Arbejde: *La vie et la pensée de Jules Michelet* (1923). Bogen var ufuldendt ved Forfatterens Død — Fremstillingen standsede omkring 1852 — og Manuscriptets Udgivelse blev lagt i Bémonts Hænder.

Monod havde særlige Forudsætninger for at skrive denne Bog. Det var Læsningen af Michelets Skrifter, som havde vakt hans Beslutning at blive Historiker; han lærte Michelet personlig at kende og har Forstaaelse af hans intensive Væsen og Kunstner-temperament; Michelets Papirer — Dagbøger, Noter, Arbejds-

materiale — har været ham overdraget, og han har i Bøger og Tidsskrifter givet mange Skitser og Analyser, der forbereder denne sidste Bog. Monod øver Kritik over for det autobiografiske Materiale, der har staaet ham til Raadighed. Idet han har gjort sine Erfaringer med Hensyn til Erindringens Dichtung und Wahrheit, prøver han nøje Michelets egne Udtalelser, og Madame Michelets behændige Compilationer levner han ringe Ære. Trods pietetsfuld Sympati kan han godt se Svagheder i Michelets Personlighed; han har den skolede Historikers Blik for Faren ved den intuitive Arbejdsmaade, men gør iøvrigt oftere opmærksom paa, hvorledes Michelet genialt har foregrebet, hvad Forskningen senere møjsommeligt har indvundet.

Bogens Hovedthesis er, at der ikke har været noget Brud i Michelets Udvikling, at Varsler om den Radikalisme, der kommer til Orde i hans senere Skrifter, findes i de tidligere, at alt naturligt fremgaar af hans ildfulde, sensible, selvconcentrerede Personlighed uden synderlig Paavirkning udefra. I nogen Grad svækkes denne Thesis af Monod selv ved hans ærlige, omskuende Skildring, bl. a. ved den Fremstilling, han giver af den polske Digter Mickiewicz's og Quinets Lærervirksomhed i Collège de France, der sætter Ild i Ungdommen — og i Michelet.

Vicos Indflydelse, som Michelet selv har erkendt (»Je n'eus de maître que Vico«), paaviser Monod i Enkeltheder i Skrifterne, ligesom han gør opmærksom paa den centrale Stilling, som Bogen »Le peuple« (1846) indtager i hans Production. Rundt om findes gode Vurderinger af Michelets historiske Arbejder, hvoriblandt særligt skal fremhæves den indgaaende Analyse af »Histoire de la Révolution«, og stadig har Bogen vid Horizont, saaledes at Redegørelsen for Michelets Udvikling bliver til et Stykke fransk Aandshistorie.

E. J.

I Anledning af at 100 Aar i 1919 var forløbne, siden Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde blev stiftet, har Professor Harry Bresslau udarbejdet et indholdsrigt Skrift: *Geschichte der Monumenta Germaniae historica*, der dog paa Grund af Tidens Forhold først kom frem i 1921. Bresslau, der har været knyttet til Monumenta-Arbejdet siden Halvfjerdserne, i 15 Aar redigerede Neues Archiv og nu er Medlem af Centraldirektionen og Leder af Scriptorum-Afdelingen, har de bedste Forudsætninger for at kunne gøre Rede for det store Foretagendes Skæbne gennem et Hundredeaar, rigt paa ydre og indre Omvæxlinger. For den ældre Perodes Vedkommende har Selskabets Arkiv og mange Privatarkiver staaet til hans Raadighed, gennem